

Landskap: Småland..... *Upptecknat av:* Folke Neij.....
Härad: Tweta..... *Adress:* Sjöbergs Egendom, Tenhult.
Socken: Öggestorp..... *Berättat av:* Karl Andersson, Målen.....
Uppteckningsår: 1936..... *Född år* 1863 i Öggestorp.....

Uppteckningen rör L E K S A K E R och S P E L.

Upplysningar om meddelaren.....	sid. 1.
Figurer av hopvikt papper eller dylikt.....	" 2.
Leksaker för ljud och buller.....	" 2.
Leksaker för skjutning och kast.....	" 3.
Tävlingslekar och deras tillbehör.....	" 4.
Fortskaffningsmedel vid lek.....	" 6.
Spel.....	" 7.

741.

4641

Karl Andersson, Målen, är ju redan känd från tidigare uppgifter. Jag har velat draga nytta av hans utmärkta minne, eftersom det för den förre meddelaren till denna frågelistan, 96-åringen Gustaf på Femtingen, i det avseendet brast på så många punkter.

1
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—*—
1.

4641

Frågelista 31.

LEKSAKER och SPEL.

Figurer av hopvikt papper eller dylikt.

Av papper vekos "pängaponga", plångböcker, kråker, saltkar å spejla'"(speglar). Flere stycken olika figurer kunde göras av samma lapp. Meddelaren har emellertid förlorat färdigheten att vika figurerna. Av en rullad näsduk kunde vikas råtta och tvillingar. En råtta kunde Andersson nödorftigt demonstrera. "Å så gjo'de vi fönster å spingestcker".(Sådant tändbränsle, som man i Lund kallar "spinkor", om upptecknaren minns rätt).

Leksaker för ljud och buller.

"Smattrepenna'" (i Jönköping kallade "smällepenna'") varo ett slags castagnetter av flata träbitar med urholkning för fingervecken. En (något kortare) sattes i vecket mellan

2

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2.

4641

pekfinger och långfinger, och en i vecket mellan långfinger och ringfinger. Båda pinnarna varo brända i slagändan för bättre ljuds skull.

"Smattrøpennne"

F.Neg

Skramlor av urinblåsa efter svin gjordes sålunda:
"En hov i nå'ra atter i e' fassker svinblåsa å blåssté öpp
henne å bann öm, å så feck dä törka".

Leksaker för skjutning och kast.

Meddelaren uppger, att man i hans barndom kastade med "slonga", enkelt tillverkad av en skinnbit i ett starkt snöre.

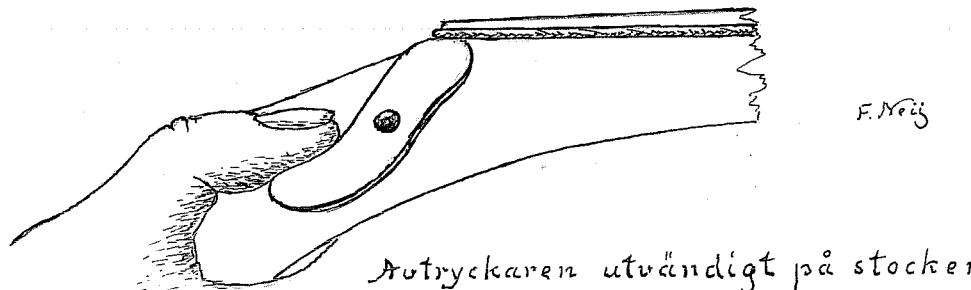
Aven beskriver han en pilbössa av typ, som något avviker från av Gustaf på Femtingen skildrade. Han har haft pilbössor med "enebåge" och enklare avfyrningsanordning.

3
LUND'S UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3.

4641

Avfyrningen utfördes med tummen, se teckning! Även enbågar utan "stock" ha använts.

F. Nyg

Autryckaren utvändigt på stocken.

Tävlingslekar och deras tillbehör.

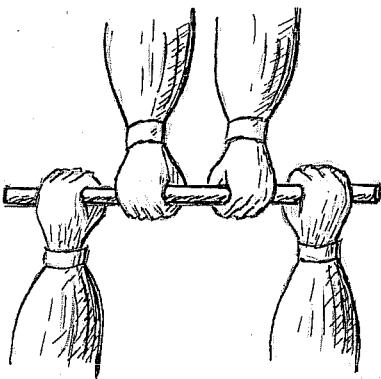
"Slå trell" kallades även "bränna trell". "Dra kavel" gick så till, att två tävlande fattade med båda händerna om en kavel, satte sig på golvet med fotsulor mot fotsulor och från utgångsläge mitt över tåspetsarna sökte dra varandra över denna mittlinje. Om detta lyckades för någondera, var motparten besegrad. Se teckning!

4
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

— 4 —

4641

"Dra karel."

F. Neij

En annan dragkamp förr var att "tämja stuta". De tvenne tävlaende ställde sig då mitt emot varandra på ett par, tre alnars avstånd. Från den enes högra fot till den andres vänstra och vice versa bundos linor, och var i sin ända försökte nu att med ett häftigt och oväntat ryck med foten få den andre att falla omkull. Se teckning!

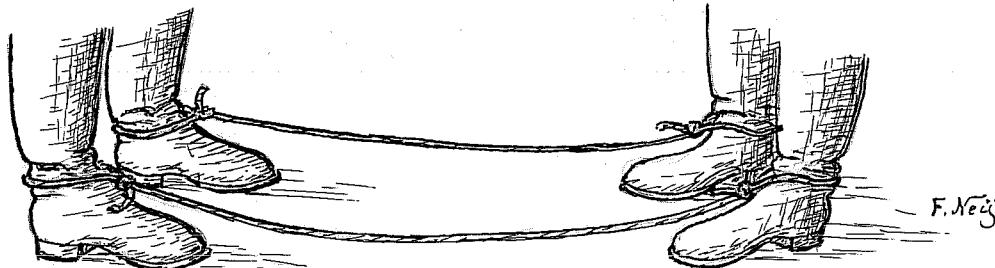
5

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5.

4641

"Sämja stutat"

Fortskaftningsmedel vid lek.

Gå på styltor var okänt för Andersson liksom för den tidigare tillfrågade Gustaf på Femtingen, men "gå på gängler brukade vi göra". Detta är alldeles detsamma. (Upptecknaren minns också från barndomen i Jönköping benämningen gänglor). Till sådana tog man långa kantiga eller runda stakar, på vilka man spikade fast klossar att stå på av nedanstående utseende.

6
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6.

4641

F. Neij

Var och en ville göra och använda högre gänglor än den andre. De voro ofta så höga, att man måste krångla sig upp på höga föremål för att komma upp på gänglorna.

Spel.

"Skjuta ruter" förefaller att vara detsamma som kvarnspel. Den ene spelaren strävade därvid att hålla sina pjäser i rad, den andre att "sätta för" och bringa den andres ur ordningen. Spelet ritades ofta upp på en griffeltavla, och som pjäser använde man vilka mindre föremål som hälst. "Rutespelet ä' nog då älsta spel, nå'n vet öm här".

7

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

7.

F. Neij